

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

НАРЕДБА № 3

от 25 януари 2008 г.
**ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА СЛУЖБИТЕ ПО ТРУДОВА
МЕДИЦИНА**
(Обн., ДВ, бр. 14 от 12.02.2008 г.)

Глава първа
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се определят условията и редът за осъществяване дейността на службите по трудова медицина.

Чл. 2. (1) Работодателите осигуряват обслужване на работещите от служби по трудова медицина, регистрирани по реда на **чл. 25в от Закона за здравословни и безопасни условия на труд (ЗЗБУТ)**.

(2) Службите по трудова медицина, наричани по-нататък "служби", се създават от:

1. работодателите самостоятелно или съвместно с други работодатели;
2. юридически или физически лица, регистрирани по **Търговския закон**, по **Закона за кооперациите** или по **Закона за юридическите лица с нестопанска цел** за обслужване на работещи.

(3) За обслужване на работещи лечебните заведения могат да създават служби по трудова медицина, учредени като самостоятелни юридически лица.

(4) Когато за работодателя е практически невъзможно сам или в съдружие да създаде служба по трудова медицина, той сключва договор с регистрирана служба.

Чл. 3. (1) Работодателят е длъжен да осигури условия за осъществяване на извършваните от службата дейности и да оказва съдействие на нейните специалисти, като:

1. предоставя място за извършване на дейностите;
2. определя свой служител за контакти и оказване съдействие на специалистите от службата в случаите по чл. 2, ал. 4;
3. осигурява достъп до всички работни места;
4. предоставя техническа и медицинска информация, включително копия на болнични листове, както и друга информация, необходима за дейността на службата по трудова медицина;
5. осигурява връзка с отделите на предприятието или длъжностните лица, които имат отношение към условията на труд, безопасността на труда, опазването на околната среда, противопожарната охрана, материално-техническото снабдяване и други.

(2) Достъпът до работните места се осъществява по установения за това ред в предприятието.

Чл. 4. (1) Лицата в състава на службата по трудова медицина нямат право да разгласяват информацията, станала им известна при или по повод осъществяване на дейността им, която представлява производствена и търговска тайна. Те подписват декларация за неразгласяване на данните, предоставени им от работодателя на обслужваното предприятие.

(2) Личните данни на работещите, свързани с тяхното здравословно състояние, физическото и психическото им развитие, както и всяка друга информация, съдържаща се в медицинските рецепти, предписания, протоколи, удостоверения и в друга медицинска документация, се обработва, използва и съхранява в съответствие с **чл. 27 и 28 от Закона за здравето**.

Чл. 5. На службата по трудова медицина не могат да се възлагат задачи и дейности, които да възпрепятстват качествено изпълнение на дейностите и по тази наредба.

Глава втора
**УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА СЛУЖБИТЕ ПО ТРУДОВА
МЕДИЦИНА**

Раздел I
Регистрация

Чл. 6. (1) Минималният състав на службите по трудова медицина включва:

1. лице с образователно-квалификационна степен "магистър" по медицина и с придобита специалност "трудова медицина";

2. лице с висше техническо образование и три години професионален опит в областта на безопасността и здравето при работа;

3. технически изпълнител с образование не по-ниско от средно.

(2) За професионален опит на лицата по ал. 1, т. 2 се зачита времето, през което са изпълнявали длъжности, свързани със:

1. превенция на професионалните рискове;
2. контрол по спазване на трудовото законодателство и на законодателството, свързано със здравословните и безопасни условия на труд;
3. организация на труда и осигуряване на безопасност и здраве на работното място;
4. обучение по безопасност и здраве при работа.

(3) Професионалният опит на лицата по ал. 1, т. 2 се доказва с официални документи за:

1. трудов стаж;
2. служебен стаж;
3. осигурителен стаж;
4. извършване на дейност в чужбина;
5. длъжностни характеристики, заповеди и други.

(4) В състава на службата по трудова медицина и при изпълнение на конкретни задачи могат да се включват и специалисти в областта на токсикологията, ергономията, психологията, социалната медицина, инженерните науки, правото, икономическите науки и др.

Чл. 7. За регистриране на службите по трудова медицина лицата, които са ги създали, подават до министъра на здравеопазването заявление, към което прилагат:

1. данни, съдържащи наименование, седалище, адрес и телефонен номер;
2. копие от акта за съдебна регистрация или копие от друг документ за създаването на лицата по чл. 2, ал. 2;
3. договор между работодатели - за случаите по чл. 2, ал. 2, т. 1;
4. актуално удостоверение за вписване в търговския регистър;
5. списък на минималния състав на специалистите от службата по трудова медицина, утвърден и подпечатан от лицата по чл. 2, ал. 2;
6. нотариално заверени копия на документи, удостоверяващи образованието, квалификацията и професионалния опит на специалистите по т. 5;
7. декларация на лицата по т. 5, че отговарят на изискванията по **чл. 25б, ал. 3 ЗЗБУТ** по образец съгласно **приложение № 1**;
8. удостоверение за членство в Българския лекарски съюз за лицето по чл. 6, ал. 1, т. 1;
9. документ за платена такса в размер, определен с тарифата по **чл. 46 от Закона за здравето**.

Чл. 8. (1) Министърът на здравеопазването или упълномощено от него длъжностно лице по предложение на комисията за регистриране на службите по трудова медицина:

1. издава удостоверение за регистрация на служба по трудова медицина по образец съгласно **приложение № 2**;
2. издава удостоверение за промяна на регистрацията на служба по трудова медицина по образец съгласно **приложение № 3**;
3. прави мотивиран отказ за регистрация на служба по трудова медицина;
4. прави мотивиран отказ за издаване на удостоверение за промяна на регистрацията на служба по трудова медицина;
5. издава заповед за заличаване на регистрацията на регистрирани служби по трудова медицина.

(2) Заседанията на комисията за регистриране на службите по трудова медицина са редовни, когато присъстват повече от половината от членовете ѝ.

(3) Комисията за регистриране на службите по трудова медицина прави предложенията по ал. 1 въз основа на решения, приети с обикновено мнозинство от присъстващите на заседанието членове.

(4) Финансовото осигуряване на дейността на комисията за регистриране на службите по трудова медицина се осъществява със средствата по **чл. 25г, ал. 7 ЗЗБУТ**.

(5) Министърът на здравеопазването утвърждава правилник за организацията на дейността на комисията за регистриране на службите по трудова медицина.

Чл. 9. (1) Министерството на здравеопазването води публичен регистър на службите по трудова медицина. Данните от регистъра се публикуват на страницата на Министерството на здравеопазването в интернет.

(2) Регистърът по ал. 1 съдържа:

1. номер и дата на издаване на удостоверението за регистрация на служба по трудова

- медицина или на удостоверение за промяна на регистрацията на служба по трудова медицина;
2. наименование, седалище и адрес на управление и телефон на лицата по чл. 2, ал. 2, които са създали служба по трудова медицина;
3. поименен списък на специалистите по чл. 6, ал. 1;
4. номер и дата на заповедта за заличаване на регистрирана служба по трудова медицина;
5. настъпили промени по вписаните обстоятелства по т. 1 - 3.

Раздел II

Осъществяване на дейността

Чл. 10. При осъществяване на функциите по **чл. 25, ал. 2 ЗЗБУТ** и при реализиране на основните дейности по **чл. 25а ЗЗБУТ** службите по трудова медицина консултират и подпомагат работодателите за прилагане на превантивните подходи за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и за въвеждане на принципа за постоянното подобряване на управлението на дейностите по здраве и безопасност.

Чл. 11. (1) Службите по трудова медицина извършват наблюдение, анализ и оценка на здравното състояние във връзка с условията на труд на всички обслужвани работещи, включително и на тези с повишена чувствителност и намалена резистентност.

(2) Извършваното наблюдение и анализ на здравното състояние обхваща:

1. консултиране и подпомагане на работодателя при организирането на:
 - а) предварителни медицински прегледи и изследвания за преценка на пригодността на работещите при постъпване на работа;
 - б) периодични медицински прегледи и изследвания за ранното откриване на изменения в организма в резултат от въздействия на работната среда и трудовия процес;
2. предоставяне на информация на медицинските специалисти, извършващи периодичните медицински прегледи, по отношение на идентифицираните опасности и установения риск за здравето и безопасността на работещите;
3. уведомяване на избрания общопрактикуващ лекар за заболяване или отклонения във физиологичните показатели на работещия, които се нуждаят от диагностично уточняване или лечение; уведомлението съдържа:
 - а) трите имена на работещия;
 - б) месторабота на работещия - наименование и адрес на предприятието;
 - в) длъжност и/или професия на работещия;
 - г) описание на установено заболяване или отклонения във физиологичните показатели, включително данни за обстоятелствата, при които те са установени;
 - д) описание на условията на труд в случаите, когато те могат да имат връзка с установено заболяване или отклонения във физиологичните показатели на работещия;
4. изготвяне на заключение за пригодността на работещия да изпълнява даден вид работа.

(3) В случаите по ал. 2, т. 1, буква "а" службата по трудова медицина съгласно нормативните актове за осигуряване на здраве и безопасност при работа и въз основа на оценката на риска и конкретните условия на труд предлага вида на медицинските специалисти, извършващи прегледите и необходимите изследвания.

(4) В случаите по ал. 2, т. 1, буква "б" службата по трудова медицина съгласно нормативните актове за осигуряване на здраве и безопасност при работа и въз основа на оценката на риска и конкретните условия на труд предлага:

1. списък на професиите и длъжностите, при които работещите подлежат на задължителни периодични медицински прегледи и изследвания;
2. вида на медицинските специалисти, извършващи прегледите и необходимите изследвания;
3. честотата на провеждане на периодичните медицински прегледи и изследвания.

(5) Заключение по ал. 2, т. 4 се изготвя въз основа на нормативните актове за осигуряване на здраве и безопасност при работа, оценката на риска и резултатите от проведените медицински прегледи и изследвания по образец съгласно **приложение № 4** и се предоставя на работодателя и на работещия.

(6) Службите по трудова медицина анализират здравното състояние на работещите и връзката му с условията на труд във всяко от обслужваните предприятия въз основа на:

- а) резултатите от извършените предварителни и периодични медицински прегледи и изследвания;
- б) информация за временната неработоспособност по данни от копия на болнични листове, предоставени от работодателя;
- в) информация за трайната неработоспособност по данни от работодателя и/или от работещия;

г) информация за регистрирани професионални болести по данни от работодателя и/или от работещия;

д) информация за трудовите злополуки по данни от работодателя и/или работещия.

(7) Службите по трудова медицина ежегодно изготвят обобщени анализи на здравното състояние на работещите за всяко от обслужваните предприятия във връзка с конкретните условия на труд.

(8) Минималните изисквания към съдържанието на обобщените анализи по ал. 7 са определени в **приложение № 5**.

(9) Службите по трудова медицина изготвят и предоставят до 30 юли на съответната година обобщените анализи по ал. 7 за предходната година на работодателя на обслужваното предприятие и на регионална инспекция по опазване и контрол на общественото здраве, на територията на която се намира обслужваното предприятие.

(10) За проследяване на здравното състояние на всеки работещ във връзка с условията на труд службите по трудова медицина водят здравни досиета на електронен и хартиен носител по образец съгласно **приложение № 6**.

(11) Към здравното досие се съхраняват копия на карта за предварителен медицински преглед, резултати и заключения от задължителния периодичен медицински преглед, заключения на службата за пригодността на работещия да изпълнява даден вид работа, експертни решения на териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК)/ Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК), разпореждане на териториалното поделение на Националния осигурителен институт (НОИ) за приемане на злополука за трудова, когато такива документи са налични.

Чл. 12. (1) Службите по трудова медицина участват в извършването на оценката на риска за здравето и безопасността на работещите съгласно изискванията на нормативните актове за осигуряване на здраве и безопасност при работа.

(2) Службите по трудова медицина съвместно с представители на работодателя на обслужваното предприятие и в съответствие с оценката на риска:

1. разработват и предлагат мерки за предотвратяване, отстраняване или намаляване на установения риск;

2. предлагат степенуване по приоритети на мерките по т. 1, като отчитат установения риск, причините за възникване на идентифицираните опасности и техните характеристики, включително осъществимостта на мерките и възможностите за инвестиции;

3. оценяват ефикасността на предприетите от работодателя мерки.

Чл. 13. Службите по трудова медицина разработват препоръки за работодателя за преустройството на работното място, организацията на труда и трудовото натоварване на работещи, които се нуждаят от специална закрила.

Чл. 14. Службите по трудова медицина:

1. разработват и участват в изпълнението на програми за обучение на ръководния персонал, на работещите и на техните представители по правилата за осигуряване на здраве и безопасност при работа и спазването на изискванията за безопасна работна практика;

2. организират и провеждат обучението на работещите по правилата за първа помощ, самопомощ и взаимопомощ във връзка с конкретните опасности на работното място;

3. предоставят информация на работещите за здравните рискове, свързани с работата, и за резултатите от проведените медицински прегледи и изследвания;

4. дават индивидуални съвети на работещите във връзка със здравето и безопасността при работа;

5. участват в реализирането на програми за промоция на здравето на работещите на работното място, отстраняване на рисковите фактори на начина на живот, опазване и укрепване на работоспособността и преодоляване на стреса при работа;

6. подпомагат работодателите при изпълнението на нормативно установените изисквания, свързани със здравословните и безопасните условия на труд;

7. подпомагат работодателите при разработването на правила, норми и инструкции в предприятията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и дават съвети на работещите за правилното им прилагане;

8. консултират и подпомагат комитетите и групите по условия на труд при осъществяване на дейността им по **чл. 29 ЗЗБУТ**.

Раздел III

Организация на дейността на службите по трудова медицина

Чл. 15. (1) Службите по трудова медицина организират своята работа въз основа на утвърден от лицата по чл. 2, ал. 2 правилник за устройството и дейността.

(2) С правилника по ал. 1 се определят:

1. устройството на службата:

- а) управление;
- б) структурни звена или специализиран състав, ако има такива;
- в) функции на ръководния и на специализирания състав;
- г) изисквания към квалификацията на персонала;
- д) обща численост на персонала;
- е) други;

2. дейността на службата:

- а) основни дейности;
- б) процедури за извършване на дейностите на службата, които включват: начална информация и документи, необходими за извършване на всяка процедура и методология;
- в) резултати и документи, удостоверяващи извършването на всяка от процедурите по буква "б";
- г) показатели за измерване на качеството на крайния резултат и други;
- 3. вътрешната система за наблюдение и контрол на дейността на службата;
- 4. организацията на документооборота, деловодната и архивната дейност;
- 5. организацията на работното време на службата.

Чл. 16. (1) Службата по трудова медицина води и съхранява документация, удостоверяваща дейността ѝ.

(2) В случаите, когато обслужването от службата е по договор, към документацията по ал. 1 службата води и съхранява досие за всеки договор с работодател за обслужване на работещите, което включва:

- 1. екземпляр от договора;
- 2. документи, удостоверяващи извършените по договора дейности от службата, като приемателно-предавателни протоколи, писма, протоколи от заседания на комитетите по условия на труд (КУТ) и/или групите по условия на труд (ГУТ).

(3) В случаите, когато обслужването от службата не е по договор, към документацията по ал. 1 службата води и съхранява документите, удостоверяващи извършените дейности от службата, като приемателно-предавателни протоколи, писма, протоколи от заседания на КУТ и/или ГУТ.

Чл. 17. (1) Здравните досиета на работещите се предават и приемат между службите по трудова медицина на хартиен и електронен носител по служебен път при:

- 1. промяна на местоработата на работещия и направено искане от службата, обслужваща съответното предприятие;
- 2. прекратяване на договорните отношения между работодателя и службата - на новата служба, която обслужва предприятието.

(2) При прекратяване дейността на предприятие здравните досиета на работещите се съхраняват от последната служба, обслужвала предприятието, при спазване на реда на предаването и приемането им по ал. 1.

(3) При прекратяване дейността на службата, обслужвала предприятието, досиетата на работещите се предават на работодателя за съхранение до сключването на договор с нова служба. Работодателят няма право на достъп до данните, съдържащи се в съхраняваните от него здравни досиета.

(4) Здравните досиета на работещите се съхраняват 50 години.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. **“Трудова медицина”** означава дейност от обсега на различни специалности, имаща за цел:

- а) опазване и укрепване здравето на работещите лица чрез предотвратяване и ранно откриване на професионалните увреждания на здравето и чрез ограничаване и отстраняване на вреднодействащи фактори и условия при работа;
- б) развитие и стимулиране на здравословен и безопасен труд, работна среда и организация на труда;
- в) повишаване на физическото, психичното и социалното благосъстояние на работещите лица и опазване на тяхната работоспособност за подпомагане на професионалното и социалното им развитие при работа;
- г) създаване на възможност за работещите лица да водят социален и икономически продуктивен живот и да допринасят положително за устойчивото развитие на нацията.

2. **“Работно място”** е мястото, където се предвижда извършването на работата в помещението или на което и да е място на територията на предприятието, или до което работещият има достъп във връзка с изпълняваната работа.

3. **“Длъжност”** е съвкупност от функции и задачи и други изисквания към лицето, като знания и умения за конкретен вид трудова дейност, изпълнявани на работното място.
4. **“Лица с повишена чувствителност и намалена резистентност”** са лицата с ограничени функционални възможности в сравнение с приетите референтни стойности на функционалните показатели на органи и системи, при които неблагоприятните изменения се проявяват най-рано и са най-силно изразени за конкретна експозиция.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Досиета за здравословното състояние на отделните работници и служители по **чл. 28, ал. 2 от Наредба № 14 от 1998 г. за службите по трудова медицина** (ДВ, бр. 95 от 1998 г.), водени от службите по трудова медицина, стават неразделна част от здравните досиета по чл. 11, ал. 11.

§ 3. Наредбата се издава на основание **чл. 25б, ал. 4 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд** и отменя **Наредба № 14 от 1998 г. за службите по трудова медицина** (ДВ, бр. 95 от 1998 г.).